

شورای سیاستگذاری حوزه های علمیه خواهران

مرکز مدیریت حوزه علمیه خواهران

معاونت پژوهش

تحقیق پایانی(درسی) سطح ۲

تأثیر سیاسی و اجتماعی

حضرت زینب(س) در نهضت عاشورا

استاد مربوطه:

سرکار خانم مشکاتی

نگارنده:

نجمه قدیری

سال تدوین

۱۳۹۴

نجمه قدیری

تأثیر سیاسی و اجتماعی حضرت زینب(س) در نهضت عاشورا

سطح ۲

بسم الله الرحمن الرحيم

تحمیدیه:

مراتب سپاس خود از تمامی عزیزانی که مرا در تهیه و
تدوین این تحقیق یاری می رساند ابراز می دارم از آن
جمله:

سرکار خانم مشکاتی

و همسر و خواهر عزیزم

تقدیم به

این تلاش ناچیز تقدیم به حضرت امام حسین (علیه السلام) و
حضرت زینب کبری سلام الله علیها، همانهایی که نور
وجودشان راه گشای تمامی بشریت بوده و خواهد بود.

چکیده

حضرت زینب «سلام الله علیها» در سال پنجم هجری چشم به جهان گشودند. مادر بزرگوارشان حضرت فاطمه «سلام الله علیها» و پدرشان حضرت علی «علیه السلام» می‌باشند. ایشان در خانواده‌ای متولد شدند که معدن وحی و محل انتشار علم بود. پس از همان کودکی تحت تعلیم و تربیت حقیقی اسلام واقع شدند. بانوی مجلله حضرت زینب کبری «سلام الله علیها» پس از طی دوران کودکی، در سنین نوجوانی با پسر عموی خود جناب عبدالله بن جعفر بن ابی طالب ازدواج کردند. و حاصل ازدواج ایشان ۴ پسر و یک دختر می‌باشد.

حضرت نیز مانند مادرشان حضرت فاطمه زهرا «سلام الله علیها» اگر چه خانه دار بودند و به وظایف همسری و مادری خود می‌پرداخت، اما از مسائل سیاسی روز بی اطلاع نبوده‌اند، لذا ایشان نیز به اندازه ی شأن و توان خود در دوره های مختلف به روشنگری پرداختند. این بانوی با همت افزون بر ویژگی های مانند عفت- صبر- عقیده بین هاشم- عالمه ی غیر معلّمه و شریکه الحسین بودن، نقش سرنوشت سازی در نهضت کربلا و حفظ این قیام عظیم داشت. در تکوّن شخصیت حضرت زینب «سلام الله علیها» عامل وراثت، تربیت و محیط نقش بنیادین داشتند. بدین لحاظ، در پی حادثه کربلا، حضرت زینب «سلام الله علیها» مسئولیت سنگینی عهده دار گردید. امام حسین «علیه السلام» پدید آورنده نهضت بود ما ولی ادامه دهنده ی آن خواهرش حضرت زینب «سلام الله علیها» گردید. این بانو پس از شهادت امام حسین «علیه السلام» و یاران ایشان در کربلا، در کوفه و شام، رسالت خویش را به خوبی انجام داد و با استفاده از فرصت ها، ضربه های کاری بر دشمن وارد ساخت.

حضرت زینب «سلام الله علیها» با خطبه های آتشین خویش، تبلیغات دروغین بنی امیه را خنثی نمود. ایشان مردم کوفه را به خاطر پیمان شکنی شان، از خواب غفلت بیدار ساخت و پند هیاہوی تبلیغات دروغین یزید درمیان مردم شام را برملا ساخت.

کلید واژه: بلاغت، نهضت، عاشوراء، شهید

عزاداری در شام

خطبه منطقی و آتشین حضرت زینب «سلام الله علیها» در مجلس یزید، حاضران را سخت تحت تأثیر قرارداد، به گونه‌ای که یزید از روی ناچاری نسبت به حضرت زینب «سلام الله علیها» و زین العابدین (علیه السلام) و بازماندگان اهل بیت (علیه السلام) اندکی نرمش و انعطاف نشان داد. بدین دلیل، از هر گونه واکنش سخت پرهیز نمود.^۱ یزید از اطرافیان خود نظر خواست که با اهل بیت علیه السلام چه کنند. هر چند بعضی از آنان از روی چاپلوسی گفتند: اینها را نیز به سرنوشت رفتگانیشان مبتلا گردان، ولی نعمان بن بشیر، که در آن مجلس حضور داشت، به او گفت: «ای یزید! بنگر که اگر رسول خدا (صلی الله علیه و آله) بود، با آنان چگونه رفتار می‌کرد، تو نیز همان رفتار را با آنان انجام بده»^۲ در هر صورت مرحله دوم نهضت حسینی توسط زینب کبری «سلام الله علیها» رهبری و هدایت شد. آن مخدره آنچه را لازم و گفتنی بود در خطبه کوفه و شام خود بیان داشت و با خطبه امام سجاد (علیه السلام) رسالت آنان کامل و فرزند معاویه چنان در تنگنا قرار گرفت که در ظاهر، پشیمان شد و جنایت و قتل امام حسین (علیه السلام) را به گردن ابن زیاد انداخت و او را در مجلس خود لعنت کرد^۳ و گفت: من به قتل حسین (علیه السلام) فرمان نداده بودم، ابن زیاد این کار را انجام داد.^۴ یزید به خاطر حفظ موقعیت خود، با اسرا نرمش نشان داد و اجازه داد آنان چند روزی در شام عزاداری کنند.

زنان ابوسفیان (در خرابه) به پیشواز اهل بیت (علیه السلام) رفتند و دست و پای دختران رسول خدا (صلی الله علیه و آله) را می‌بوسیدند، گریه و زاری می‌کردند و سه روز عزاداری بپا داشتند. هند، همسر یزید، گریبان چاک زد و ناله و سوگواری نمود.^۵ سرانجام، اسیران آل محمد (علیه السلام) در پرتو مجاهدت حضرت زینب «سلام الله علیها» و امام سجاد (علیه السلام)

^۱ - محمدباقر مجلسی، بحارالانوار، تهران، المكتبة الاسلامیه، ج ۴۵، ص ۳۴۳

^۲ همان ص ۱۳۵

^۳ - حسن الهی، بنی هاشم، تهران، آفرینه، ۱۳۷۵، ص ۲۴۴

^۴ - همان، ص ۲۴۴-۲۴۵

^۵ - شیخ عباس قمی، نفس المهموم، تهران، کتابفروشی اسلامی، ۱۳۶۸، ص ۲۴۷

و ام کلثوم «سلام الله علیها» و رسوا شدن خاندان اموی با تکریم و احترام به مدینه بازگشتند. آری، حضرت زینب «سلام الله علیها» و کاروان وی در مدت کوتاهی توانستند آنچنان افکار مردم را تکان دهند که یزید مجبور شد هنگام خارج شدن ایشان از شام نوعی رفتار کند که مخالف رفتار او هنگام ورود اسیران بود.

جمع بندی و نتیجه گیری

حضرت زینب «سلام الله علیها» افزون بر ویژگی‌ها و فضیلت‌های شخصیتی، که از خاندان وحی ارث برده بود، در به ثمر رساندن نهضت عاشورا، نقش فوق‌العاده داشت، او پس از عاشورا، در کنار سرپرستی اسیران و حفظ جان امام سجاد (علیه السلام) از خطرهای توانست انقلاب حسینی را با تحمل زحمت‌های فراوان به پیروزی نهایی برساند و در انجام رسالت خویش، با صلابت و استواری ایستاد و نقش سنگین و رسالت خویش را به خوبی به پایان رساند تا آیین پیامبر (صلی الله علیه و آله) و انقلاب کربلا دست خوش تحریف نگردد.

هنگام ورود اسیران به کوفه، نخست مردم با شادمانی به استقبال اسیران آمدند، ولی حضرت زینب «سلام الله علیها» با سخنان آتشین خود، اوضاع را دگرگون ساخت و کوفیان غرق ماتم شدند. او با کلمات ملکوتی، هم کوفیان را متوجه جنایتشان نمود و هم ماهیت قیام را روشن ساخت.

انتقام از قاتلان امام حسین (علیه السلام)، با قیام مختار، رهاورد بیدارگری حضرت زینب «سلام الله علیها» بود که خشم مردم را بر ضد حکومت برانگیخت. همچنین حضرت زینب «سلام الله علیها» با نهیب خویش در کاخ عبیدالله، وی را تحقیر کرد و ماهیت انقلاب را نیز از دستبرد آن ناپاک حفظ نمود.

هنگام ورود کاروان حسینی به شام، شهر غرق در شادی بود. یزید مجلسی از سران کشوری و لشکری ترتیب داد. او با دیدن آل پیامبر از سر غرور و بر لب و دندان امام حسین (علیه السلام) جسارت نمود؛ ولی حضرت زینب (سلام الله علیها) چنان خطبه‌ای منطقی و جانکاه ایراد کرد که یزید با سرافکندگی و از روی ناچار، قتل سیدالشهدا (علیه السلام) را بر گردن ابن زیاد انداخت.

سخنان حضرت زینب «سلام الله علیها» در مجلس یزید و سپس خطبه امام سجاد (علیه السلام) اوضاع دمشق را دگرگون کرد و بعضی از شامیان را به دوستی خاندان پیامبر و نفرت از یزید مبدل ساخت؛ فرجامی که هرگز انتظار آن نمی‌رفت. آری، حضرت زینب «سلام الله علیها» این

گونه نقش خویش را در پیام رسانی نهضت حسینی ایفا نمود و در پایان، سرافراز و پیروزمندانه، اما عزادار در سوگ عزیزان، به مدینه بازگشت.

منابع و مؤاخذ:

عمادزاده، حضرت زینب کبری، نشر محمد، تهران، ساختار بازار کتاب
سید بن طاووس. لهوف علی قتلی الطفوف، آهی سوزان بر مزار شهیدان، ترجمه: سید احمد
ضمیری زنجانی.

تألیف، جلیل علی بن کاووس، سرعت چاپ و نشر بین الملل ۶۳، ۱۳۸۵
محمد بن جریر طبری، تاریخ الامم و الملوک، قاهره، مطبعه الاستقامه، ۱۳۵۸، ج ۵
محمد باقر مجلسی، بحار الانوار، تهران، المکتبه الاسلامیه، ج ۴۵
ابن ابی الحدید، شرح نهج البلاغه، بیروت، دارالکتب العلمیه، ۱۴۱۸
تفسیر نور الثقلین، هاشم محلاتی، قم، اسماعیلیان، ۱۳۷۳، ج ۳
سید عبدالحسین دستغیب، زندگانی حضرت زینب، تهران، کاوه
محدثه نوری، مستدرک الوسائل، قم، آل بیت، ۱۴۰۷ و ج ۱۵
محمد محمدی اشتیاردی، حضرت زینب فروغ تابان کوثر، ج سوم، تهران، برهان، ۱۳۷۹
سید عبدالحسین دستغیب، زندگانی زینب کبری «سلام الله علیها» از انتشارات کانون تربیت -
شیراز، ۶۰۰۰ نسخه، ۱۳۶۲
پایان نامه سارا حیدری